

EGIL TÖRNQVIST

SKANDINAVISTDAGARNA I AMSTERDAM

26-28 mars 1984 avhölls i Amsterdam de årliga skandinavistdagarna. Temat var denna gång: 'Teater i Skandinavien nu'. Tre framträdande skandinaviska regissörer hade inbjudits: Klaus Hoffmeyer, huvudsakligen verksam vid Stadsteatern i Århus; Kjetil Bang-Hansen, chef för Den Nationale Scene i Bergen; samt Lennart Hjulström, chef för Folkteatern i Göteborg. På ett mycket levande sätt informerade de tre om de nuvarande villkoren för iscensättning av inhemsk dramatik i Danmark, Norge och Sverige. Härigenom fick deltagarna en låt vara översiktlig bild av överensstämmelser och skillnader mellan de tre länderna i detta hänseende.

Hoffmeyer klargjorde att Århus-teatern alltmer kommit att fungera som nationalscen för modern dansk dramatik. Han ansåg att den danska dramatiken är synnerligen vital, samtidigt som han påpekade att den ofta starkt underskattas, t.ex. jämförd med den dramatik som skrivs i Sverige. Den realistiska, ofta dokumentära dramatik som så ofta och inte sällan mycket talangfullt odlas i grannlandet har enligt Hoffmeyer gengäld en svagare ställning i Danmark, där intresset för avantgardistiskt experimenterande är mera påfallande. Hans eget regiarbete har i hög grad sugit näring ur Antonin Artauds verk, som han delvis översatt till danska.

Lennart Hjulström uppehöll sig framför allt vid teaterns sociala funktion. I motsats till vad som vanligen är fallet har Folkteatern en ganska tydligt avgränsad målgrupp, huvudsakligen hemmahörande i arbetarklassen (socialgrupp 3). Av oerhörd betydelse, hävdade Hjulström, är det att man vet vilken publik man spelar för, så att repertoar, spelstil etc.

kan fastställas med hänsyn till målgruppens behov. Han vände sig med skärpa mot den form av teater som är så explicit att den inte alls stimulerar publikens fantasi utan tvärtom lamslår den. Det är knappast rekommendabelt att låta en företeelse som beskrivs i dialogen visualiseras på scenen. I självkritisk anda tog Hjulström också avstånd från den svart-vita, övertydliga typ av dramatik/teater som var så dominant in Sverige i början av 70-talet.

Kjetil Bang-Hansen, slutligen, uppehöll sig huvudsakligen vid problem som hänger samman med den komplicerade - många skulle säga otympliga - organisatoriska enhet som en stor teater idag utgör. Den Nationale Scene är representativ fören radstadsteatrar i Skandinavien, vilka med ett ganska heterogent publikunderlag (dock huvudsakligen från socialgrupp 1 och 2) finner sig nödsakade att hålla en repertoar som tillfredsställer olika smakriktningar. Den begränsade tillgången på fria teatergrupper i Norge (jämfört med grannländerna) gör att kravet på en allsidig repertoar vid en teater som Den Nationale Scene blir än mer kännbart.

Från nederländsk sida framträdde likaledes tre regissörer, som alla iscensatt skandinavisk dramatik: Karst Woudstra, som hösten 1983 svarade för en uppmärksammat iscensättning av Lars Noréns Natten är dagens mor på Stads-teatern i Amsterdam; Peter te Nuyl, som våren 1984 satte upp Ibsens Når vi døde våkner i Rotterdam; samt Frans Stryards, som ungefär samtidigt enscenerade Ibsens Rosmersholm på teatern De Brakke Grond i Amsterdam, där f.ö. också skandinavistdagarna avhölls. De sistnämnda två kommenterade sina resp. iscensättningar, som också sågs av deltagarna - Når vi døde våkner dock bara delvis och i videoframförande. Karst Woudstra, vars förtjänst det är att Noréns dramatik blivit så uppmärksammat också i Nederländerna, gav

i sitt anförande en karakteristik av denna. Hans föredrag blev beledsagat av en visning av TV-versionen av Noréns Motet att döda. Dessutom visades Lennart Hjulstöms spelfilm Berget på månens baksida, som året innan haft premiär i Sverige.

regissörerna ägnades huvuduppmärksamheten åt de mycket olika villkor som gäller för den professionella teatern i Skandinavien å ena sidan och Nederländerna/Belgien å den andra. Även om åsikterna stundtals bröt sig ganska kraftigt mot varann, kunde flertalet enas om att teatrarna i Skandinavien befinner sig i en internationellt sett privilegierad situation och att den ganska höga nivå som kännetecknar teaterproduktionerna där har att göra med detta. Det förefaller som om myndigheterna i Skandinavien i högre grad än i Nederländerna/Belgien är benägna att betrakta teatern som en viktig del av kulturlivet.

Vid sidan av lärare och studenter från de fyra skandinavistinstitutionerna inom språkområdet deltog en liten grupp från universitetet i Münster under ledning av svensklektorn där, Rikke Petersson, samt årets IASS-ordförande, prof. Birgitta Steene från University of Washington (Seattle).

Förhoppningsvis gör jag en någorlunda rättvis evaluering om jag till slut konstaterar att programmet var, om också något överlastat (ämnets art gör detta svårfrånkomligt), informativt, enhetligt och ganska lustbetonat.